Ч. 18 (12.967). Львів, середа 27. січня 1932. Poczłowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 14·00 „
Піврічно 28·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

В обороні української культури.

З промови посла Великановича на бюджетовій комісії дня 21. січня 1932 у дискусії над бюджетом Міністерства Освіти.

КУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

Заки буду обговорювати цілість освітньої політики уряду супроти українського народу — хочу завважити, що частина промови п. міністра внутр. справ, виголошеної на цій комісії дня 16. ц. м., а з якою то промовою вчора зсолідаризувався п. міністр освіти, — промова, що торкалася шкільництва на наших землях — ніяк не може нас вдоволити. Наші кожнорічні бюджетові промови, наші внески й інтерпеляції у соймі на тему не „розбудови" але **„відбудови"** знищеного українського шкільництва не тільки що не найшли відгомону в промові п. мін. вн. спр., але навпаки ми почули в ній просто заяву петрифікації істнуючого стану.

А цей стан є дуже невідрадний і ніякі брошури всяких пп. Фелінських, ані словні оправдання відповідальних чинників цього сумного стану не оправдають.

Культурні аспірації укр. народу не замикаються тільки в межах польської держави, бо вони вже поширені на весь український нарід. Вважаємо себе частиною великого народу, що замешкує найкращі і найбогатші простори полуднево-східної Европи від Кавказу по Сян, народу, який має як найкращі історичні традиції з ділянки **освітньої** праці, народу, який на жаль не був ніколи експанзивний і не сягав по чуже. Українська культура не нова — як це доказують історичні літературні документи, як про це свідчить якраз цього року святкований 300-літній ювилей Могилянської Академії в Києві, заложеної 12. I. 1631., як це доказує Острогська Академія з 1570 р., як це доказує ціла низка вищих і нижчих шкіл, освітніх брацтв з часів нашої державности і т. п. — Найдавніші творці української культури з 10 століття починали свої великі праці від пропаганди школи, — а в середніх віках, коли то інші народи жили майже виключно з военного ремесла, — український нарід закладав монастирі, будував церкви, а при них школи, — на те, щоби свою душу удосконалювати.

Нічого дивного, що нині справа рідного шкільництва має для нас першорядне значіння і нехай панів не дивує, що страти на полі шкільництва відчуваємо нарівні з втратою хліба. У Польщі при складанні освітнього нашого білянсу мусимо констатувати з року на рік щораз більші втрати.

ПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА АВСТРІЇ І ТЕПЕР.

Доказів на наші завваги маємо без кінця. Вже мовні закони з 1924 р. були лихі, але їх виконавці були ще гірші. Славний т. зв. шкільний плебісцит має в нас свою історію. Так як переводжено вибори до сойму, як переводжено перепис населення у рр. 1921 і 1931, так само і шкільний плебісцит переводжено в значній частині підступом і вимушуванням. У відкликах і зажаленнях виказувало наше громадянство цілу низку зловживань. Не помагали наші остерігаючі промови, не помагали інтервенції, навпаки наш стан посідання у ділянці мовних і шкільних прав, добутих з часів Австрії щораз більше вкорочувано. Постараюся це доказати цифрами. Вправді українська мова за Австрії не мала цих привілеїв що польська, але ці права були на 99% кращі як у Польщі. Ніякий поляк не тратив своєї польськости, коли на залізнодорожних двірцях і картах їзди, та на всяких урядах і грошових знаках побіч інших мов бачив і українську. Ніколи не було ніякої шкоди з того, що залізничі кондуктори викликували назви двірців у 2 мовах, ані з того, що громадяни-українці в кореспонденції з усіми офіціяльними чинниками переписувалися українською мовою. А нині за час 13-літнього польського правління все це щезло, навіть викликування укр. мовою чисел телефону у Львові спричинює відповідь „мувіць по польску" та перерву телефонічної розмови. Навіть гарні українські пісні в радіо стрічаються з протестом польських своєрідних шовіністів.

ПРАВДА ПРО УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО.

Переходжу до обговорення шкільництва. П. міністер Перацький дн. 15/I. ц. р. на бюджетовій комісії заявив, що Східна Галичина мала в 1930 році шкіл **4.821**, а перед війною **4.010** і що уряд респектує культурні аспірації місцевого населення. Але найважнішу річ п. міністер замовчав: **не сказав, яку мову навчання мали ці школи перед війною, а яку в 1930 році.** Також промовчав п. міністер факт, що уряд заспокоює культурні аспірації місцевого населення — **але не українського** тільки польського.

Загляньмо тепер до польської статистики, яка має поважні бухгальтерійні недостачі, але всеж таки з неї можна дещо дізнатися. Отже ще в р. 1922/3 застаємо (після стат. річника з 1930 р.) загалом вселюдних шкіл державних і приватних 27.384. Між ними державних шкіл:

з польською мовою навчання було	22.340 шкіл
з українською мовою навчання було	2.676 „
з укр.-польською мовою навчання було	438 „

У 1924/5 слідують вже деякі переміни в користь польських шкіл і так:

з польською мовою навчання було	23.216 шкіл
з українською мовою навчання було	2.349 „
з укр.-польською мовою навчання було	312 „

Натомість по славнім мовнім законі з 1924 р. добродійство цього закону разячо виявляється у цифрах на втрату і некористь українського викладу, а саме:

У 1924/5 р., коли мовні закони п. Грабського ввійшли у життя, зайшли такі зміни:

з польською мовою навчання є	23.224
з українською мовою навчання є	917
з польсько-українською (утраквіст.)	2.752

У 1928/29 р. є:

польських шкіл	21.870
українських шкіл	810
українсько-польських шкіл	2.574

У 1929/30 р. є:

польських шкіл	21.806
українських шкіл	757
утраквістичних шкіл	2.649

Число польських шкіл цього року змаліло через комасацію шкіл і переведення на більшеклясові.

ДАЛЬША УТРАКВІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ.

У біжучому році, в якому ще не оголошувано статистичних даних, число укр. шкіл поважно маліє, тому що переміна українських шкіл на утраквістичні тріває далі, мимо декрету Президента Річипосполитої, який здержує ділання закону, званого лекс Грабскі на **7 літ.**

Найбільше зловживань в останніх роках стрічаємо у Турчанському повіті, Львівське воєвідство, де інспектор Бережницький, не зважаючи на мій особистий протест і протест батьків допустив декларацію за польською школою з підписами, видуреними від людей через шкільних карних екзекуторів, напр. у селах Беньова, Буковець, Сянки, Задільсько, Завадка і т. п. Також в останніх днях доходять до нас вісти, що цього року доконана переміна викладової мови в школах Равського повіту. Дуже часто лучається, що учителі, які мало знають українську мову, самочинно вводять зміну викладу в школі і вчать усіх предметів виключно в польській мові. Про це доносили ми урядові в формі інтерпеляцій і зажалень від населення.

З нагоди сесії Ради Союзу Народів.

Европейські національні меншини й українська справа в Женеві.

Тижневий бюлетин головного секретаріяту конгресу зорганізованих національностей (меншин) з дати 23. січня ц. р. приносить на передовому місці статтю п. н. „Маневри перед засіданням Ради Союзу Народів у Женеві", в якій читаємо:

„Дня 25. ц. м. починається перша сесія Ради Союзу Народів у цьому році. На ній між іншими справами будуть полагоджувати українські петиції про „пацифікацію" у Сх. Галичині. Ця справа набирає тепер дуже особливої ваги, бо це перший випадок, у якому члени Комітету Трьох для розсліду меншостевої петиції одноушно постановили передати цю справу для обмірковання самій Раді Союзу з уваги на саму її суть і значіння. Національности в усіх державах Европи дивляться саме тепер з напруженою увагою на Раду Союзу Народів; бо в колах національних меншостей слушно говорять, що спосіб обмірковування цієї справи на Раді стане найкращим показчиком на те, чи національні меншости можуть від Ради Союзу Народів уваґалі ще чого небудь надіятися. Члени Ради Союзу Народів є без сумніву свідомі такого трактування справи. Цілком зрозуміле, що з польського боку тепер піднімають услякі можливі заходи, щоби стати на перешкоді одноушному становищу Ради до „пацифікації" Сх. Галичини. Вони розповсюднюють в особливому насвітлюванні всі свої комунікати про наглі постанови польських урядових чинників щодо далекойдучих уступок для українців у Сх. Галичині. Насувається питання, чому саме тепер, кілька днів перед початком сесії Ради, а не вчасніше, перед тижнями і перед місяцями, коли досі булаб можливість провірити серіозність польських намірів щодо порозуміння з українцями в напрямі заспокоєння їхніх управнених домагань, чомуж далі европейську прилюдну опінію повідомляють доперва тепер про готовість Польщі порозумітись з українцями?..."

—ᴗ—

„Спільні чи окремі свята?"

Голос із села: „Не треба боятися постави села"!

Стаття „Спільні чи окремі свята" д. Simiлів-а у цьогорічному святочному числі „Діла", спонукує і мене, селюха, тісно зжитого з селом, дещо сказати в цій справі. Я радий, що хоч по році від появи подібної статті в календарі „Просвіти" „Діло" знову порушило цю справу.

Боятися, як село поставиться до цієї справи нема чого! Воно вже само бачить і пізнає, що „пізний Іван" ніколи на нічім добре не вийшов, отже й запізнені свята селові шкодили і шкодять.

Зміна — зрівнання нашого перестарілого календаря з календарем заходу, календарем людей високої культури, спричиниться лише до нашого скоршого розвитку. Постави села не треба боятися. Тій зміні піде воно радо назустріч! Перепони були би лише тоді, якщо ми до тої переміни поступали би наколомию, зaптово Та щоби

цього не було, треба діло як слід підготовити. Тут мусять рівночасно виступити наші політичні організації і церква. У тій справі конечне ясне і точне висвітлення справи не лише по повітових осередках, але хто зна, чи не у кожному селі, хоч не в однім село перевищає місто. Нашому загалові мабуть мало відоме, що з нашими святами по старому стилю залишилися ми одні тут у Польщі і за морем. Вже та зміна не така зла, коли її завели у себе по війні навіть пануючі народи, як серби, греки, румуни, турки, коли вже мовчанкою полишити простори колишньої Росії.

Треба собі правду сказати, що тепер наші села вже не так то величнo, як колись, святкують всі „урочистости". Їх довгота — два, три, а навіть чотири дні, вже надоїдає. Беручи під увагу, що теперішня влада наших свят у торгівлі і по урядах зовсім не признає, наше громадянство хоч би й хотіло — не може своє велике свято як слід святкувати Маючи часто урядову орудку селянин іде до міста і полагоджує усі справи, щоби не марнувати робочого слідуючого дня. Про подібні випадки дуже часто можна переконатися. Не згадую вже міст, де наше робітництво і слуги у гр.-кат. свята мусять іти до роботи, бо зате лишається їм вільним від праці день польського свята. Те саме зустрічається вже нині і по наших селах, що слушно д. Similis підносить у своїй статті. Тут вкажу хоч би на своє село Кривеньке, повіту Копичинці, де постійно перебуваю. Є тут фільварок з 300 моргами поля; властителем його, очевидно, поляк, та хоча населення села чисто українське він приймає службу виключно під умовиною, що вона буде в українські свята працювати, а зате святкувати польські. І може бракує робітника? Ні! Є! — Батьки і діти! Чому? Потреба кавалка хліба змушує їх до того. І коли у чисто українському селі в греко-католицьке свято гомонить дзвін, щоби вірні спішили до церкви, тоді поважне число нашої бідноти, певне і зі слезою в очах мусить працювати на панській ниві. А в ті гіркі дні тяжкої праці і не один грубий докір наставника принижує гідність наших братів. А чи мало би воно місце, якби ми мали спільні свята?

Тому не зволікати — а забратися нам усім, хто лише здорово дивиться на світ, до підготовки тої зміни! Мостити дорогу повинна наша преса!

Та коли вже робити ту зміну, то треба нам з нею ще дальше посуватися. Треба знести „триденні празники". Досить по два дні! Варта би також подумати й про інші церковно-календарні реформи, які мусять докладно обміркувати вищі церковні авторитетні круги, пристосовуючись до змінених часів.

Із скороченням святочних днів будемо мати по селах і менше пиятики, галабурд і бійок!

В Кривенькім, 13. І. 1932.

Василь Остапчук, нач. громади.

Кінець драми під землею.

ПІСЛЯ ЖАХЛИВОЇ КАТАСТРОФИ В КАРСТЕН-ЦЕНТРУМ.

(Сімох вирятованих від „чорної смерти". — Як проходила ратункова акція. — Смерть під тягарем вуглевих брил. — Втрачені надії).

Останні вісти, які саме наспіли з німецького Шлеська, з терену великої копальняної катастрофи в Карстен, подають, що за згодою родин живцем похованих і досі ще не найдених пятьох вуглекопів, перервано дальшу ратункову акцію, яку признано вже недоцільною. Таким робом скінчилася остання дія страшної драми, що впродовж 20-ти днів тримала в напруженню увагу світа, особливо його гірничі центри, вразливі на випадки „чорної смерти".

Із 14-ох засипаних, тільки для сімох була доля ласкава. Їх видобули живими після шостидневої ізоляції від світа.

А було це так:

Негайно після першого алярму про те, що в глибині 774 метрів під поверхнею землі завалився головний хідник копальні і що засипало там робітників, зїхала туди ратункова кольона і почала гарячкову працю. Та нещастя хотіло, що після дводневого копання працю ту зруйнували нові незбагнені геольоґічні явища; гірники мусіли відступити на позиції, з яких починали ратункову акцію.

Усі стратили надію на те, аби вдалось ще виратувати когонебудь із обіймів смерти. Все нові румовища сипались із чорної челюсти і тільки дуже поволи можна було посуватись уперед. Та завзяття ратункової залоги було подиву гідне. Доходив уже тиждень та ніхто з тих героїв глибини не виїзжав на гору, чергуючись у праці, в надії, що може прецінь пощастить врятувати безталанних.

Та були хвилини, коли й вони тратили рештки надій, коли здоровий розум питав: та як це можливо, аби ще хтонебудь жив?... Одначе праці не залишали. Шістьох гірників продовбувало безупинно чорну стіну та вслухувалося з найбільшим напруженням в усі шелести.

І раптом почули стукання. Глухе, згодом голосніше. Пошвидшало темпо праці, неописана радість запанувала серед завзятців. Значить — живуть!!.

Це була неділя, 10 ц. м., себто шостий день від трагічного понеділка. В дві години пізніше, біля 7-ої вечір, вратовано сімох гірників, що не вважаючи на страшне виснаження жили і навіть психічно не найгірше почувались.

Дещо дальше від них найдено ще двох, завалених румовищами. Ці були мертві.

Та не було часу спинятись біля них, раз вони вже померли. Живі думали про живих і не гаючись почали дальшу працю. Прорубування нового тунелю ставало все трудніше. Метр у висоту і метр у ширину залишав місце тільки на одну людину, яка з геройським завзяттям врізувалась у чорну скалу. Тимчасом скринька з вугляними брилами мандрувала з рук до рук майже голих людей, серед жари і безупинної загрози загибелі. Що години мінялись ці вірні товариші підземелля, уступаючи місце новій пятнацятці. А було їх разом біля сотні.

Та дні минали за днями і вся праця була даремна. Коли нарешті ратункова залога пробила стіну до головного хідника, де сподівалась найти решту присипаних і найшла там пустку, тоді обхопило всіх безнадійне розчарування.

Змінили ще систему праці, нащупували ріжні напрями і тепер щойно поцікавилися двома вбитими, Вайсом і Мисьом. Останнього видобули легко. Привалений величезною брилою вугля лежав він — як подає шлеська преса — три дні і чотири ночі під цим жахливим тягарем, поки остаточно розпрощався з життям. Біля Вайса треба було працювати довше, майже 10 годин. Завалений румовищами мусів мабуть яких 60 годин конати серед пекольних мук.

Коли вже їх тлінні останки везли на вічний спочинок, прийшла з вугляної глибини вістка, що найдено ще одного. Очевидно мертвого.

Це був уже останній.

В. Север.

Одинокий спосіб зорганізовано нести поміч українським інвалідам це стати членом Українського Т-ва Допомоги Інвалідам у Львові. — Річна вкладка 6 зол. або місячно 50 сот.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 27. СІЧНЯ 1932

ЯРОСЛАВ ВРХЛІЦКІ. 3)

Святий вечір приятеля Онората

(Докінчення.)

Знову крик, але цей ішов із глибини серця та й мати й син почували в цю мить надземні радощі й блаженство.

Бонавентура, батько Онората, стояв біля печі, руки навхрест поклавши на грудях, і не промовив ні слова; перелякані сестри станули навкруги, а челядь тиснулася в дверях. Син і мати ридали голосно.

— Так чейже панове помякли — відізвався по добрій хвилині батько — й пустили тебе?

— Ні! — відповів спокійно Онорато.

— Отже ти втік? Нишком, кралькома втік? — крикнув дико Бонавентура й хотів кинутися на сина.

Але неньчині груди — певний захист і притулок.

Пані Лівія випрямилася високо, неначе львиця й пригортаючи Онората до серця, одним, одиноким поглядом зломила гнів свого мужа.

— Дуже гарно витаєш сина — кликнула заприщкувато, хлипаючи при цьому невпинно — замісць його до серця притулити й подбати про те, щоби перебрався й висушив, хочеш його карати за любов!

Старий Бонавентура відступив під піч та воркотів щось про екзальтованість жінок і їх перебільшену чутливість.

Ненька тимчасом дбайливо й люблячо поралася біля сина. Мусів переодягтися і щойно після цього почалася вечеря. При столі сидів Онорато поруч неньки, держачи її руку постійно в своїй; не говорили обидвоє нічого і страв майже не торкнулися; але те, що почували, пережили в тих кількох годинах, те переходить усі наші поняття й уявління про людське щастя. Бонавентура також перестав бурмотіти й поміж усіми присутніми на всенощній не було певно щасливіших людей від них.

Що потім наступило, легко вгадати. Онорато не міг уже вернутися до семинарії. Старий Бонавентура навіть не затурбувався цим.

Для мене брак Онората був болісний, тому, що я любив його найсердечніше. Але друзями осталися назавжди. Онорато скінчив ліцей і студіював потім права. Ненька не дожила вже його докторату.

Перескакую цілий ряд літ і говоритиму про той час, коли я перший рік трудився як парох у свому рідному селі й підготовлявся до всенощної. Донесли мені, що якийсь чужий пан бажає зі мною говорити. Я вийшов не дуже радо, але миттю розпогодилось моє захмарене чоло. Передімною стояв мій приятель Онорато.

— Якто? Ти тут і сьогодні? — вимкнулося мені ненароком і поневолі з уст.

— Як щороку, — сказав він спокійно. — Переховую вірно спомин того святого вечора. Відколи моя ненька померла, відвідую її могилу в святий вечір, рік-річно. З дивуванням я довідався, що тепер ти тут парохом. Мені тужно стало за молодими літами, я не міг опертися бажанню серця. Бачив ось тебе і це мені вистачає. Наші шляхи й наші погляди розходяться — не бажаю нічого більш і відходжу...

Його голос тремтів, він сам був незвичайно зворушений.

— Друже — брате! — кликнув я і в цю мить ми впали собі в обійми.

Лишився. Ох, це був тоді незабутньо гарний свят-вечір.

У просторій челядній кімнаті моєї сільської парохії пересиділи ми разом аж до всенощної, відгребуючи спогади наших молодощів. Я не міг видержати, щоби йому не розповісти, як тоді заступився за ним у директора.

Онорато стиснув, глибоко зворушений, мою руку і відпровадив мене до церкви. Коли я входив у ризницю, бачив, як він клячав на могилі неньки.

Ми пережили чимало таких святих вечорів. З року на рік очікував я свого Онората в святвечір, з року на рік появлявся він на вечерю в моїй невибагливій сумирній парохії. Тільки ця була зміна, що пізніше привозив із собою молоду, гарну жіночку, а ще пізніше також дитину.

Повірте мені, це були правдиві та щирі свят-вечори, повні поезії, а години аж до півночі минали краще, ніж сьогодні — засміявся гірко — ми цінили чар різдвяної поезії, ми були щасливі люди, направду щасливі, кохаючи один одного любовю без тіні себелюбства.

Дон Паольо вмовк і потонув у глибокій задумі — забуваючи зовсім про свою цигару. Була тиша, тільки здалеку доносилося клекотом хвилювання моря й гудіння-шум сильного, шуйного вітру.

— А тепер це покінчилося? — спитав я зворушений.

— Еге, тепер покінчилося. Та проклята політика — щоб її чорти...! А потім — я виїхав у Рим, де зробив докторат, став вихователем, пізніше начальником конгреґації С-та Марія й більш уже не бачив від тоді свого родинного села. Але з Оноратом ми не розійшлися. Ви-ж самі були свідком у Модені, як ми сиділи разом за вечерею, немов би ніщо між нами не зайшло. От, молодість є солодка й могутня!

— А чи Онорато й сьогодні ще ходить на могилу своєї неньки? — спитав я.

— О, не сумніваюся в це — відповів Дон Паольо — адже він демократичний посол і має тверду, вперту вдачу. Але дивіться!

Ми підійшли до вікна. Море було засіяне блеском світел. Темна маса кораблів, що стояли тут на якорі, грала всіми барвами в цьому вогненому морі.

— Що це? — спитав я, осяяний.

— Моряки чужих кораблів обходять святий вечір — відповів Дон Паольо і зняв оксамитову шапочку з голови.

— Мир людям доброї волі — сказав я, подаючи йому руку.

Так, нехай живе наш приятель Онорато Фаве — кликнув він, підіймаючи чарку. — Тепер — тут глянув на годинник), тепер клячить він на могилі неньки, окружений цілою своєю сімею — ох! це був гарний, незабутньо гарний святий вечір у моїй невибагливій, сумирній парохії!

І ми покачалися мовчки!

Переклав *Іван Стасничей*.

——o——

Нова митна тарифа в Англії.

Англійський парлямент розглядатиме на найближчій сесії новий проект загальної митної тарифи на всі готові товари. Окремий комітет знавців підготує скалю цін для ріжних галузей промислу. Митний податок буде імовірно від 10—15 прц.

Англія вірить у порозуміння.

У Льондоні панує пересвідчення, що справу репарацій можна буде поладнати у порозумінні з Францією та Німеччиною тільки при помочі політиків, а не економістів. Мекдональд вірить, що Англія, як країна компромісів і цим разом найде розвязку посереднім шляхом взаємних уступок.

Лякаються нового пучу в Австрії.

ВІДЕНЬ, 25. I. ПАТ. Вчора кружляли у Відні поголоски, що Гаймвера приготовляє новий пуч на 24—25 ц. м. Уряд опрокинув ці поголоски; вчорашній день пройшов спокійно в цілій Австрії.

У звязку з тими поголосками управа соціял-демократичної партії у свому часописі „Арбайтер Цтґ." видрукувала для своїх членів вказівки, як мають поводитися підчас пучу гаймвери, зокрема в тих місцевостях, де вона здобула би перевагу. Соціял-демократи повинні проголосити в захоплених гаймверою областях страйк, перервати звязок і не допустити, щоби гаймвера користувалася залізницею для перевозки своїх відділів.

ВІДЕНЬ, 25. I. ПАТ. Президент віденської поліції запевнив рішучо бурмістра Відня, що нема причини лякатися якихнебудь заворушень у місті.

У Каталонії погано.

Катальонія — огнище синдикалістичного руху бунтується далі. У численних містах проголошена диктатура пролетаріяту. У долині над рікою Льобреґат зосереджена більша скількість війська. У місцевості Берґа поставило барикади 100 озброєних шахтярів. Військо, що приїхало з Барцельони не могло їх розоброїти.

Нова пятилітка.

Політичне бюро центрального комітету комуністичної партії в Москві оголосило тези про нову пятилітку, якої пляну боронитимуть на найближчій конференції. За час цієї нової пятилітки всі ріжниці суспільних кляс і причини, що родять їх, повинні бути знищені. Населення мусить до закінчення цієї нової 5-літки мати щонайменше вдвоє або втроє більше предметів первної потреби як досі. Одночасно ставлять тезу, що у всіх ділянках торгівлі повинні створити модерну технічну базу.

Японці в Шангаю?

МОСКВА, 25. I. ПАТ. Більшовицькі кореспонденти повідомляють, що японці висадили в Шангаю відділ 500 вояків у повній зброї, з важкою артилерією. Японське військо задумує нібито захопити китайську дільницю, що сусідує з чужинецькою, та всі державні й військові будинки міста. У пристані Шангаю перебуває тепер 17 воєнних японських кораблів. Сподіються приїзду свіжих японських відділів. Цей крок японців мав викликати переляк у Нанкіні.

Мусоліні про европейські труднощі.

БЕРЛІН, 25. I. ПАТ. „Берлінер Берзен Курір" поміщує статтю Мусолінія на тему великих політичних проблем. Мусоліні думає, що проблема воєнних довгів і відшкодувань належить до тих, що своїм тягарем утруднюють найбільше міжнародні взаємини та вимагають негайної і остаточної розвязки. Автор заявляє, що Европі треба розброєння. Коли би не господарська незарадність, то ще перед розброєневою конференцією вибухла би в Европі війна. Мусоліні жаліє, що Европа не приняла американської керми тоді, коли Гувер мин. року пробивав шлях до виходу з европейських труднощів. На думку Мусолінія за виборами президента в Америці слідкує увесь світ, бо Зєдинені Держави не можуть відмежувати своїх справ від міжнародніх. Хиба Европи в тому, що надіється на полекші своїх недомагань від перемін обставин в Америці, а Европа мусить полагоджати лише на свої власні зарадчі засоби.

Перед здушенням самостійницького руху в Індіях.

НОВЕ ДЕЛЬГІ, 25. I. ПАТ. Віцекороль Індій, відкриваючи сесію законодатних зборів сказав, що індійський уряд постановив перервати акцію цивільного непослуху. Нема доти мови про злагіднення розпорядків у звязку з цивільним непослухом, поки істнують обставини, що його викликали. Індійський уряд намагався намовити керманичів конгресу, щоби припинили нелегальну діяльність, але це йому не вдалося. Віцекороль закінчив, що ніякий уряд не встоявся би в Індіях, колиб не боровся з впливами конгресу.

Перед виборами президента Німеччини.

БЕРЛІН, 25. I. ПАТ. Комуністичний часопис „Нає Монтаґс Цтґ." пише, що через позакулісові політичні паради німецького уряду з ріжними партіями висунуть кандидатуру мін. Ґренера на наслідника през. Гінденбурґа. Часопис впевняє, що хоч соціялісти спершу голосуватимуть на свого головного кандидата, то у другому голосуванні віддадуть свої голоси за Ґренером.

Часопис зазначує, що кандидатура Гінденбурґа впала тому, що націонал-соціялісти більше довіряють Ґренерові.

РОЗПРАВА ПРОТИ Б. ПОСЛІВ
прал. о. Куницького та д-ра Заваликута.

ПЕРШИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В понеділок, 25. ц. м., в год. 9. рано почався у Львові процес проти двох б. послів УНДО, а саме проти о. прелата *Леонтія Куницького*, літ 54 та *Івана Заваликута*, літ 40. Справа ця делеґована до Львова з чортківського суду.

СКЛАД ТРИБУНАЛУ.

Склад трибуналу: радн. Тертіль — предсідник, радн. Яґодзінський та Млинарський — вотанти. Обвинувачує прок. Мостовський. Боронять: д-р Лев Ганкевич, д-р Михайло Волошин і посол д-р Степан Біляк. Всі члени трибуналу, прокуратор та оборонці в тогах.

ЛАВА СУДДІВ ПРИСЯГЛИХ.

Склад лави суддів присяглих: 1) Стан. Пепловський, банк. урядовець, 2) д-р Стан. Марцяк, банк. урядовець, 3) В. Лобачевський, емер. полковник, 4) В. Чарковський, інж. 5) Ян Ґавліковський, ем. почт. інспектор, Фр. Глодзінський, емер. майор, 7) Е. Юристовський, емер. воєвода, 8) Ст. Циранський, ем. директор, 9) Ян Длугош, банк. урядовець, 10) Л. Дзедзінський, вл. дому, 11) Е. Ґаберле, бібліотекар, 12) Р. Берувка, ем. полковник.

На салі доволі публики, яка з цікавістю прислухується ходові розправи. Між присутніми запримічуємо багато селян, дальше теперішніх і бувших послів: Хруцького, Ліщинського, Струтинського, Палієва, Коґута й ін., а також членів Митрополичої Капітули: мітр. Базюка, мітр. Войнаровського, прелата Пясецького й ін. Лави журналістів переповнені.

ЩО ЗАКИДАЄ АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ о. ПРАЛ. КУНИЦЬКОМУ?

Акт обвинувачення обіймає 12 сторін машинового письма, а виданий прокуратурою окружного суду в Чорткові.

В акті обвинувачення закидається о. прал. Куницькому, що він 1) дня 17. червня 1928 р. у прилюдній промові в Медині біля Збаража висказався, що поляки є найбільшими ворогами русинів, що пють з них кров як пявки, і що треба їх відривати, бо вже погрубіли як пальці. Дальше заявив, що нема згоди з поляками, поки українці не здобудуть самостійности, а закликуючи українців до політичного визволення й українські матері до виховування дітей в ненависти до польського учителя і до всього, що польське, закликав до боротьби з поляками. Накликаючи до здобуття політичної незалежности Східної Галичини, допустився тимсамим злочину, бо цим змагав до відірвання цього краю від одностайного звязку з Річипосполитою Польською і до заворушень та домашньої війни внутрі. Висказом на прилюдному місці, що поляки нищать усякими засобами українські школи, що держ. поліція переслідує українців і замикає їх до криміналів, намагався обв. викликати погорду й ненависть до одностайного звязку Річипосполитої Польської і проти адміністрації держави. 3) 24. червня 1928 р. у промові в Бєлівцях висловився, що польські урядовці замикають українські школи і творять польські; що уряд розпарцелював землю лише для поляків, щоби українське населення не мало що купити та взвав присутніх, щоби не слухали санітарних приказів влади. 4) 25. червня 1928 р. у Шершенівцях висловився, що уряд докучає українцям санітарними приписами, що українська молодь не може ходити до своєї школи й на університет, що за кавалок хліба польщать українську дітвору, що у Східній Галичині ділять землю між мазурів — морґ за 20 долярів, а українців до парцеляції не допускають. 5) 25. червня 1928 р. у Більчу Золотому висловився прилюдно, що українці невинно пересиджують у тюрмах; що польський уряд не виплачує українцям воєнних відшкодувань; що селянин не має права на ловлю риб, бо право це одержали тільки жиди; висміяв адміністраційні санітарні приписи; запевняв, що польський уряд нищить український промисл і шкільництво і що українці в Польщі не мають ніяких прав. 6) 26. червня 1928 р. у Глубічку висловився, що Польща чигає на українського селянина, щоби його переслідувати за дрібниці, а не дбає про прилюдну безпеку, що українців не приймають до державної служби, хіба лише тоді, коли відречуться своєї віри й нації; що з українцями обходяться гірше, як з поляками. 7) 11. липня 1928 р. в Тернополі висловився прилюдно, що український нарід трактують по мачошиному, що для нього нема підмог, ані прав.

Всіми тими промовами о. прал. Куницький, по думці акту обвинувачення допустився злочину держ. зради з § 58 ц. та 6 злочинів з § 65 а (збурення публичного спокою).

ПРОТИ Б. ПОСЛА ЗАВАЛИКУТА.

Акт обвинувачення закидує обв. б. послові Іванові Заваликутові: 1) що 21. лютого 1928 р. у Ґермаківці висловився прилюдно, що польський уряд наділяє поляків кращою землею; робить, що хоче з підхмеленими українцями; що поліція на Холмщині при переміні церкви на костел стріляла зі скорострілів до тих українців, що обороняли церкву; взивав присутніх до боротьби, коли надійде відповідна пора. 2) 11. липня 1928 р. в Тернополі висловився прилюдно, що українській дітворі діється кривда, бо українські школи зачинені, а їх змушують ходити до шкіл утраквістичних; що українських учителів переносять на захід, а на українських землях учать такі, що не розуміють української мови; що український нарід буде боронитися доти, доки не здобуде незалежности. 3) 28. грудня 1928 р. висловився прилюдно в Шидлівцях, що Східну Галичину прилучили до Польщі силою, але, що „буде з нею, як схочем"; що посли з УНДО борються за незалежність України; що польський уряд відмовить грошевих засобів на потреби української людности, якщо посли будуть змагатися за незалежність Східної Галичини; що польський уряд обтяжує населення податками й видає 40 прц. бюджету на удержання війська, кордонної сторожі й поліції, до якої вступили б. кишеневі злодії. 4) Що 15. вересня 1929 р. у Мшанці висловився, що неграмотний поліцай пригнітає українського селянина грошевими грівнами, що польський уряд замінив українські школи на польські. 5) Що 11. червня 1930 р. у Зеленій висловився, що польський уряд намагається змусити українців, щоби виреклися своєї віри й нації; намагається усунути з навчання українську мову; обтяжує населення податками, розпиває горівкою та зле господарить; поліція переслідує та пригнітає людей. 6) Що 24. червня 1929 р. у Тлустенькім висловився, що заборона копичинецького старовства виголосити промову на могилі українських вояків у Товстенькім і влаштувати похід інших організацій серед церковної процесії — це безправство і за це староста відповідатиме разом із комісарем поліції; що понижав і перекручував розпорядок староства. 7) Що 25. червня 1929 р. з Гусятина вислав до „Нового Часу" телеграму (ч. 68) з таким змістом: „Свято на могилі в Товстенькім розігнала поліція на приказ старовства. Виривала і кидала на землю віданки та українські прапори; кидала на землю, била кольбами, священикові перервала промову. Переведено арешти. Передайте пресі, допис надійде".

Всіми тими промовами і поступками обв. і. Заваликут допустився, по думці акту обвинувачення злочину з § 65. к. з. та проступку з § 300 і 308 к. з.

Після відчитання акту обвинувачення прокуратор поставив внесок, щоби підчас переслухання о. прал. Куницького другий обвинувачений, б. посол Заваликут, був поза салею. Трибунал це внесення приняв.

ЗІЗНАННЯ о. ПРАЛ. КУНИЦЬКОГО.

Обв. о. прал. Куницький заявляє на вступі, що до ніякої вини не почувається. Ніколи не вів ніякої протидержавної акції, не ширив ненависти, тільки старався боронити свій нарід перед безправством, переслідуваннями і шиканами.

Мотив ненависти — казав о. прал. Куницький — мені зовсім чужий і як священникові і як українському діячеві. Хто ширить і проповідує ненависть той видно, почувається слабим. А ми, українці, почуваємося не тільки сильними, але й політично зрілими.

Після того обв. о. Куницький розбирає акт обвинувачення подрібно і збиває одну його тезу за другою.

Найважче обвинувачення — це віче в Медині. Навіть із зізнань свідків прокуратури виходить, що я у своїй промові порушував головно справи культурні і господарські, а з політичних справи льокальні, т. ск. внутрішні справи українського народу, що живе в межах польської держави. Торкаючись господарського положення села, я звертав увагу народові, на ті пявки, що його ссуть і готові його економічно цілком обезсилити, наче того, що пострадав і згинув від упливу крови. А ті пявки — це пиття алькоголю, процеси за дрібнички, лихварські довги, видатки на строї, купування по чужих крамницях, а не в своїх кооперативах. Коли хто міг би бути ображений за ці пявки, то хіба мій український нарід, якого блуди я видвигав на вічу.

За пявками йдуть „щурі". Спираючись на українській пословиці: „гризуться, як щурі", я зрівнорозив її до внутрішньо-партійних українських відносин 1928 р., в якому партійна гризня, як передвиборча, де до виборів поставлено аж 13 українських лист, і повиборча, досягнула, здається, свого найвищого напруження. Йдучи за ундівським кличем: „В єдности сила", я вказував на великі шкоди, які нам принесла і приносить партійна гризня. Я дав такий примір: Якщоб 7 міліонів щурів замкнено в одній скрині, а вони замість гризтися між собою, гризли всі стіни тої скрині, то певно добулися би на волю. Якщоб ми, українці, в межах польської держави, не гризлися між собою, а поступали одноцідно, то теж добулиб своє право.

З черги обв. о. Куницький вияснював докладно справу т. зв. угоди і оклик „До боротьби з поляками", закид свідка Полгурського („тут наша українська земля зі столицею Львовом"), справу польонізації українського шкільництва, справу критики ріжних адміністраційних зарядженнь і т. д. Чуючи підчас своїх поїздок — казав о. К. — які масові кари спадають на українців, то за пса, то за гноївку, то за незаметене подвіря, то за гайта, то за вісьта — я в болю на однім вічу сказав: „Замість карати масово нарід, треба вперід постаратися про те, щоби кожний селянин мав вперід що-дня кавалок хліба на столі, а тоді він вже буде знати, де віджене винести".

ЗАПИТИ ПРОКУРАТОРА.

Прок. питає на вступі, які ділности займав о. прaлат К., на що він дає докладну відповідь.

Прок.: А відколи ви стали займатися політикою?

Обв.: На це мені справді тяжко відповісти. Я сам ставив собі нераз таке питання у безсонних ночах. Формально я став займатися політ. життям від 1923 р., коли то разом з іншими заложив Незалежницьку Групу.

На дальший запит виснює платформу УНДО, кажучи, що УНДО стоїть виразно на національній і демократичній основі. В першій точці своєї програми УНДО каже, що стоїть на становищі політ. самоозначення народу, отже незалежности і соборности всіх етнографічно-українських земель і змагає до осягнення своєї мети виключно легальними засобами. Самостійність України — це ідеал не тільки УНДО, але всіх українців.

На дальші запити оповідає, що будучи 10 літ префектом дух. семинарии, працював багато для заохочення і працював також у президії „Рідної Школи". В 1919 р. працював у Горожанськім Комітеті, в 1925 р. в Комітеті політичних вязнів. Опісля подає, що написав серію фейлетонів до „Нов. Часу", які вийшли й окремо п. з. „Вітер від моря". На запит, чи їздив за кордон, каже, що був у Берліні 1928 р. на Конґресі Міжпарляментарної Унії. Про взаємини з полк. Коновальцем оповідає, що саме він як парох св. Юра давав йому свого часу шлюб і є його знайомим. Коли з ним здибався в Берліні, то як зі знайомим, а не в політичних справах.

З черги обв. оповідає про неґативне становище УНДО до Української Військової Організації, який вислів дало УНДО в кількох офіціяльних енунціяціях, востаннє в промові голови УНДО д-ра Дм. Левицького у відповідь мін. Перацькому.

Про якийсь звязок обв-ого з УВО, про який його вже питали у слідстві, говорити просто смішно.

При кінці прок. питає ще про віче в Медині і в Тернополі. Обв. заявляє, що після віча в Медині співали учасники „Ще не вмерла" і більш нічого. На вічу в Тернополі обв. не заявляв, що посли УНДО ужиють усіх засобів, аби вивести український нарід з неволі, говорив тільки про наші внутрішні міжпартійні відносини, зокрема про те, що тоді не прийшло до порозуміння УНДО з соц.- радикалами. Зрештою своїх промов не писав і тепер не може собі з усіми подробицями всього пригадати, бо від того часу минають уже чотири роки.

Вкінці оповідає ще про своє арештування, яке слідувало після того, як обв. інтервеніював у тернопільського воєводи в справі пацифікації.

ЗАПИТИ Д-РА М. ВОЛОШИНА.

Обор. д-р М. Волошин: Які були ваші віча?

Обв.: Віча я уважав публичною школою українського народу. На вічах я порушував культурно-освітні, шкільні і суспільні справи, а також здавав посольське звідомлення. Ті віча були обовязком усіх послів з клюбу, а виборці з усіх усюдів взивали нас до себе. Віча були зголошувані в старостивах.

На дальший запит оборонця обв. каже, ще раз, що УНДО є партією леґальною і явною, що на зїзди партії прибували представники влади, що про наради і виступи УНДО появлялися і появляються комунікати в пресі. УНДО стоїть на становищі самоозначення українського народу, що, як відомо, проголосив Вільсон, якому власна Польща здвигнула навіть памятник. Коли обв. говорив про боротьбу, то про боротьбу послів на парляментарній арені. Офіціозом УНДО є тижневик „Свобода".

ЗАПИТИ ОБОР. Д-РА ГАНКЕВИЧА.

Обор. д-р Ганкевич: Прошу нам сказати, що це таке Міжпарляментарна Унія?

Обв. виснює і зазначує, що в зїздах Міжпарляментарної Унії брали участь не тільки українські, але й польські посли.

З черги оповідає, як 1907 р. вибрався до Познаня, тоді німецького міста, аби відвідати — в характері місіонаря для українських робітників. У Німеччині обв. стрічав і польських робітників, а в 1916 р. мав для них навіть проповідь у місцевім костелі, за що збирав сердечні подяки від тих-же робітників.

ЩЕ ЗАПИТИ ПРОКУРАТОРА.

Прок.: Як ви представляєте собі здійснення ідеалу незалежної України?

Обв.: Це може статися, коли прийде до свідомости цілий наш нарід. Може прийти і до такого, як напр. в Англії, де поодинокі домінії стають вповні самостійними державами. Зрештою, поняття самостійности еволюціонує.

На запит прок. вичисляє тих, що разом з ним їздили на Конґрес до Берліна. З полк. Коновальцем стрівався тільки як зі своїм знайомим. На спільній знимці з ним не був, хіба тільки над могилою пок. Витовського підчас панахиди.

На запит д-ра Волошина, що було би, якби Польща справді виконала свої зобовязання і признала українцям на їх землях територіяльну автономію, обв. каже, що з цього не було би ніякої шкоди, тільки користь для неї самої.

КАТРЯ ШАВЕЛЬ-БРИНЬ

довголітня експедиторка щоденника „Діла"

упокоїлася по короткій і важкій недузі в 32. році життя.

Похорон відбудеться в середу 27. січня в год. 3.30 попол. з передпохоронного дому жалоби при вул. Кохановського на Личаківський цвинтар. В. Й П.!

ЗІЗНАННЯ ОБВ. ЗАВАЛИКУТА.

Наш процес — сказав обв. зараз на вступі — чисто політичний. Не чув я того, що зізнавав о. прaлат Куницький, тому в одному можу повторяти те саме, тимбільше, що наші справи часто вяжуться.

Те, що мені закидають, це ріжні справи з адміністрацією і поліцією. Сам я належав до адміністраційної комісії сойму і в тих справах добре визнаюся. Конституція гарантує всім громадянам рівні права, а тимчасом супроти нашого народу надуживали на кожнім кроці закон і самовільно й довільно його інтерпретували. Ситуація наших послів у таких обставинах була важка, але проте ми рішили боронити наших слушних прав. Це й доводило нераз до конфліктів з органами адміністративної і поліційної влади. Зрештою до таких конфліктів доходило між тими самими органами й польськими опозиційними послами.

Сам обвинувачений найчастіше відбував довірочні збори на основі § 2. і з тих зібрань походять доноси на нього. Зі свого повіту (копичинецького), де обв. постійно працював, має обв. проти себе 4 донесення, а 2 з сусідніх повітів. З того 5 за промови на довірочних зборах, а тільки 1 з прилюдного віча.

З черги обв. оповідає про відносини в Копичинеччині, де він саме наслідком своєї діяльности в характері посла й оборонця українського народу наразив собі повіт. комісаря і поліцію. Ті всі доноси лежали довго в старостві, але прокуратура тоді не вважала за потрібне зажадати, щоби сойм видав його і щойно після його арештування витягнено їх наверх.

В дальшому обв. переходить подрібно всі тези акту обвинувачення. Признає, що говорив про ліквідацію українського шкільництва, бо є фактом, що з поверх 3000 українських шкіл залишилося тепер ледви 600.

Те саме торкається справи парцеляції. Балакаючи про парцеляцію, обв. говорив про покривдження при парцеляції українського населення. Адже за часів Вітоса вийшов навіть тайний обіжник, щоби українському населенню не продавати більше як 5—10 проц. парцельованої землі.

Вів обв. як абстинент здавен-давна і протиалькогольну акцію, уважаючи алькоголь великим нещастям українського народу.

Закид, що обговорюючи церковні справи на Холмщині, підбурював проти поляків, відкидає якнайрішучіше. Перестерігав тільки перед внутрішньою боротьбою на церковному полі.

Дальше вияснює справу делеґації громади Шидловець до Варшави в справі ґрунтів тої громади, що лежать на другім боці Збруча. Після повороту з Варшави обв. здав у тому селі звідомлення, а потім відбув ще й справоздавче віче. На тому вічу обв. говорив оглядно, а донесення на нього зробив комендант поліції, понакручувавши та нафантазувавши зі злости, що сам тільки хотів. Найліпший доказ, що воно так було, є обставина, що той самий комендант слухав і записував скрупулятно все те, що обв. говорив на вічу в Коцюбинчиках три місяці пізніше, одначе не найшов тоді нічого відповідного до доносу.

На вічах обв. оповідав теж, що на військо і поліцію йде 40 проц. бюджету, але не називав поліції „кишеньковими злодіями". Схарактеризував тільки „тайних аґентів" як „тихолазів", які влазять нині кожній людині в душу, аби щонебудь з неї видобути і на тім заробити.

Після розбиття свята на могилі в Товстенькім, що було чистим безправством, обв. сказав до обуреного народу, аби розійшовся спокійно, бо за незаконний поступок винні будуть покарані. В цій справі обв. вніс відповідне представлення до влади, а потім ще й інтерпеляцію, а також вислав телеграму про це до „Нов. Часу".

На закінчення обв. ще раз підчеркнув: Ніякої вини я за собою не почуваю, бо виконував тільки свій обовязок і поступав завсіди згідно з совістю.

ЗАПИТИ ПРОКУРАТОРА.

Прок.: Коли ви були послом?

Обв.: В 1928—30 рр. При других виборах 1930 р. я „перепав", бо сталося „чудо": замість 7 вибраних українців вийшло 7 послів з ББ.

На запит, хто повідомив обв. про ...

воси проти нього спочивали спокійно в актах у Чорткові, обв. заявляє, що в цій справі він не обовязаний видавати свого інформатора, що прокуратор просить запротоколувати.

На дальші запити прокуратора обв. оповідає про те, що в шкільних справах нашим домаганням було привернути у першу чергу бодай те, що ми мали за Австрії. Потім вияснює програму УНДО і наші змагання до незалежности.

ЗАПИТ РАДН. ЯГОДЗІНСЬКОГО.

Радн. Ягодзінський: Чому ви оповідали про парцеляцію, коли по 1926 р. вона вже не істнувала?

Обв. це вияснює так, що ще тоді розпарцельовувано рештки, а зрештою процес парцеляції й нині далеко не закінчений.

ЗАПИТ ОБОР. Д-РА БІЛЯКА.

Обор. д-р Біляк: Що таке „карні мандати" поліції?

Обв.: Це звичайні шикани поліції. (Тут наводить приклади, як то поліцаї накладали грошеві кари на людей за ріжні дрібниці або й без ніякої причини). Вкінці було того за багато і мін-ву внутр. справ, яке в цій справі видало спеціяльний обіжник. Тепер цих „карних мандатів" вже майже нема.

При кінці вияснює ще, що депеша до „Нов. Часу" про події в Товстенькім не була сконфіскована.

ЗІЗНАННЯ СВІДКІВ.

На салю покликують перших свідків прокуратури.

Перший свідок, якийсь селянин-поляк зі Збаращини (назвища ми не дочули), після заприсяження заявляє, що на вічу в Медині чув частину промови якогось адвоката, який говорив щось про збіже. Промови о. Куницького св. зовсім не чув, бо з віча забрався.

Св. Ян Войтасевіч, суд. аплікант, а давніше референдар староства в Збаражі, заприсяжений, зізнає, що в Медині о. прал. Куницький мав політичний реферат, який поділив на 3 части. Говорив про те, що польський уряд і польські чинники стараються українців розбити, що польонізують школи. Виступив проти угоди чи пак згоди українців з поляками, кажучи, що УНДО на угоду не піде. Коли обв. став говорити про боротьбу, свідок віче розвязав. На запити прокуратора свідок відповідає, що нині більше собі не пригадує. Вкінці каже (не без помочі прокуратора), що розвязав віче, бо уважав промову о. прал. Куницького за підбурюючу.

Черговий свідок **Павло Апанович,** каліка, греко-кат., заприсяжений зізнає, що в Медині о. прал. Куницький говорив про те, що як у пачку замкнути тисячу чи більше щурів, то вони її разом можуть розгризти і вийти на волю. Що це мало значити, не знає. Колиж на запити предсідника нічого собі нині не пригадує, предсідник відчитує йому його зізнання, зложені в слідстві, які він в загальному потверджує. Свідок робить враження типоумної людини.

На цьому закінчено розправу в год. 3. поп.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

З БЮДЖЕТОВОЇ КОМІСІЇ.

У бюджтовій комісії підчас дискусії над бюджетом зам. справ. пос. **Луцький** говорив про хліборобські справи на окраїнах. Вважає влучним становище уряду, що хлібороби повинні рахувати лише на власні сили, а не лише на поміч уряду. Та є деякі справи, які уряд мусить управильнити. В імені Українського Клюбу акцептує принцип стандаризації, а заявляється проти політики організування синдикатів експорту зем. плодів. Організація збуту мусить повстати серед самих продуцентів. Адміністрація робить перепони українській кооперації.

ВІЙСЬКОВІ ПРИГОТУВАННЯ НА ПОЛЬСЬКОМУ КОРДОНІ.

ПАРИЖ, 25. І. ПАТ. Французький полковник Регуль твердить у пресі, буцімто Німеччина готовиться на кордоні Польщі. Старшини ґен. штабу студіюють тамошній терен. Вправляють там війська всіх родів.

ПОЛЬЩА ТА СРСР ПІДПИСАЛИ ПАКТ.

МОСКВА, 25. І. ПАТ. Нині в нар. комісаріяті закорд. справ парафували текст пакту про неагресію між Польщею та СРСР. В імені Польщі підписав польський посол у Москві Патек, в імені СРСР. нарком закорд. справ Літвінов.

ЛІГА НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА, 25. І. ПАТ. Почалася тут 66 сесія Ради Ліги під проводом Бонкура. Пополудні радили в справі Манджурії.

СЛІДСТВО ПРОТИ ВИЛЕНСЬКОГО СТАРОСТИ.

Прокуратор окр. суду у Вильні розглянув матеріяли в справі листопадових подій і постановив почати слідство проти бувш. городського старости Ішори, його заст. Ґіжицького та 3 комісарів поліції. Всі три крім Ґіжицького не виконують своїх попередніх обовязків. Комісарів поліції перенесли до інших воєвідств. Слідство прокуратури йтиме з § 639 к. з., який говорить про безчинність і надужиття влади держ. службовцями.

АРЕШТУВАЛИ ДИРЕКТОРА БАНКУ.

Скарбова палата викрила, що у Львові продавали неостемпльовані промеси, які не мали банкового покриття. Скарб. дирекція впала теж на слід нелеґальної грошової льотерії, яку вів Диск. Спулдзельчи Банк при вул. Академічній 14. Банк цей випустив нестемпл. промесові документи по 3 зол. Кожна промеса на 100 чисел 4 проц. держ. дол. позички. Тих облігацій банк взагалі не мав. Наслідком тієї маніпуляції скарб потерпів значні шкоди. Проти директора того банку Ріхтера почали карн.-скарб. слідство. Тимчасом Ріхтер зліквідував банк. Учора Ріхтера арештували.

Дрібні вістки.

У Данціґу голосувало 75.329 осіб за плебісцитом у справі розвязання парляменту, 1773 — проти.

Німецький консуль у Ковні запротестував перед литовським урядом проти нападу литовських студентів на німецьку книгарню в Ковні.

343.800 крісів, 24.841 скорострілів, 2.757 гармат і 2.371 мінометів може купити Німеччина за суму передбачену в бюджеті на воєнні видатки.

У Москві радить два дні окружна партійна конференція.

Сталін промовлятиме на 17 партійному зїзді в Москві, який почнеться при кінці тижня.

—o—

НОВИНКИ

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул. Хорущина 5.** (біля кіна „Аполльо") поручає по найнижчих цінах, ковдри, матераци і постіль. Перероблює ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол. 786 32—100

— **Першорядна українська фризієрня Т. Кутковського, Львів, вул. Бляхарська 11, тел. 93—21.** 1070 15-?

— **Для Пань,** що хочуть навчитися крою і шиття діточого вбрання, уладжує кооп. „Труд", Львів, Ринок ч. 39. спеціяльний **курс крою** діточого білля, суконок, убрань для хлопчиків, плащиків. Місячна оплата 15 зол. 1256 1-2

— **Лікар Д-р Іван Белей** отвирає з днем 1. лютого канцелярію у Войнилові. 1277 1-2

— **Великі Вечерниці Медиків.** Підпорядковуючись ухвалі усіх львівських Укр. Студ. Організацій, котрі, узгляднюючи сучасну економічну крізу, порішили давати цього року лиш один загально-студентський репрезентаційний баль, уряджує Т-во „Медична Громада" замість традиційного балю „Великі Вечерниці Медиків", котрі відбудуться дня 13-ого лютня ц. р. в салях „Народнього Дому" в год. 22 (10-ій веч.). Частину доходу призначено як що року на будову Укр. Шпиталя у Львові. — Вступ виключно за запрошеннями, котрі можна буде дістати в днях від 8. до 13. II. в Книгарні Т-ва ім. Т. Шевченка в год. 5—7. 1178 1-1

— **Заводять в школі польську мову.** Пишуть нам: В Новосілках Передних, повіт Рава Руська, оголошено дня 3. ц. м. розпорядок Повітової Ради Шкільної в Раві Руській, яким введено у школі польську мову як викладову. Слід замітити, що в тому селі побіч більше як 100 українських родин є всього 6 родин польських, а в них не більше, як 4—5 дітей у шкільному віці!

— **Україніка.** У часописі „Праґер Прессе" з 23 січня ц. р. знаходимо згадку про українські книжки „З минулого Жовкви", „Яворівщина, з її минулого і сучасного", „Коротка історія Грималова" і журнал: „Літопис Бойківщини".

— **Здобутки наших сусідів.** Заходом чортківського старости Голінського в Давидківцях, Косові, Семиківцях і Слобідці Джуринській будують „Доми Людове".

— **З краєвої хроніки.** В Рівному відбувся зїзд Волинського Українського Обєднання (ВУО зпід стягу Певного). Посол із ББ — Певний виголосив промову; зїзд вибрав керму та раду округи, вислав телеграми до президента держави, премієра та вол. воєводи Юзефського. — У каменоломі ф-ми Жулкевич у Перемишлі присипала земля робітника Фр. Пацьорка; він помер у лічниці. — Посесор у Дулібах, бучацького повіту, Ф. Щепак, застрілився, коли йому вимовили працю. — До канцелярії чортківського суду вломилися злодії; під замітом вломy арештували Чандерського та Пахолка. — Збожеволіла Н. Берґерівна, уч. 6. кл. фахової школи в Чорткові, коли родичі через матеріяльні обставини казали їй залишити школу.

— **Чужі мови в австрійських ґімназіях.** У австрійськім міністерстві освіти підготовляють проект, щоби в ґімназіях і реальних школах завести одну нову живу мову. Як до цей проект приймуть, тоді збільшать число кляс з 8 на 9. Одною з тих мов була би італійська або одна славянська.

— **Пес урятував дідуся від смерти.** 73-літній дідусь Нецосі занедужав на площі біля церкви в Сан Мініято в Італії. Його вірний собака побачив, що довкола недужого пана немає нікого, побіг до доглядача церкви й за одежу приволік його до недужого. Таким чином лікарська допомога прийшла в сам час для недужого, пес урятував його від смерти.

— **На премієрі звуковика.** Галасливими афішами заповіли у містечку Поневеш на східній Литві премієру звукової фільми. Само собою саля була випродана до останнього місця, бо це не щобудь — усі були цікаві на нове досягнення десятої музи. Пройшли перші написи — сценарій, тон, обстановка; появився перший образ і заговорив якимись придавленими словами. Але слухачі зараз стямилися, що він (невідомий актор) говорить чужою, незрозумілою мовою. Тоді слухачі, як пристало на гостей премієри першого звуковика, загомоніли „прохаємо говорити литовською мовою!" Але не лише живі люди вперті: виявили себе впертими і актори фільми виробництва „Уфи" й говорили до кінця німецькою мовою.

— **Вінчання на змаганнях найвитреваліших танцюристів.** У Вашинґтоні відбуваються змагання найвитреваліших танцюристів, які тревають вже 100 годин. Дотеперішня пара побідників після 800 годин танків повінчалася та зараз вернула між змагунів. Шість пар змагунів занедужало, без чуття винесли їх із салі. Підчас 15 хвилин перерви пари падуть майже без життя на отамани. Пістунки миють їх губками з оцтом і водою. Лікарі роблять перевірку їхніх ніг, легенів і сердець. Після кожних 12 годин танцюристи купаються, що години пють буліон, їдять канапки, морожене й шоколяду. На салі змагань день і ніч перебувають глядачі. Вінчання молодої пари після 800 годин танків відбулося на середині салі. Суджена, бліда мов труп зі запалими очима, не могла встояти на ногах і засипляла. Музика з 50 осіб приграваєла весільного марша; коли весільна пара підійшла до вівтаря, 4.000 глядачів заплатили по 2 і пів доляра, щоби бачити небуденне вінчання...

— **У кількох словах.** Міс Румунією на 1932 р. вибрали Діяну Делеску з Букарешту. — 350.000 долярів забрали грабіжники в нюйорського мільйонера Гарі Ґлембія. — Біля Каселю (Німеччина) відкрили поклади золотоносної руди. — У Відні вийшла радіоенциклопедія. — 26. січня ц. р. в будинку харківської опери відбудеться святочне засідання гром. комітету з нагоди 35. роковин праці Миколи Скрипника, члена Виконкому Комінтерну та члена уряду УССРР. і СРСР., народнього комісаря освіти Радянської України, у комун. партії. — У Ґватемалі вибух трьох вульканів Акатенанго, Аква та Фуеґо знищив плянтації кави. — У Мадриді автобус із 22 чужинцями-подорожними вдарив у дерево; 5 осіб загинуло, 10 ранених. — У Шангаю, близько французької концесії, вилетів у воздух човен навантажений муніцією. Що сталося зі залогою покищо невідомо. — У Мілані вкрали великий лавровий вінок із памятника Наполеона III.

З кіна.

Кіно „Лев": ВОГОНЬ.

Кримінальна фільма з першої доби кінової продукції. Таємний папір, шайка бандитів, утечі, погоні, дві білі постаті: герой і геройка зеднані голосом серця. Тричі в цій історії вибухає великий вогонь і люди борються із ним щасливо. Є й пожежники і песа хвилинками подобає на пропаганду пожежних організацій. Дівчина-геройка виходить із вогню, наче від манікюристки та кравчині.

Кіно „Касіно": „КОЛИ ЖІНКА ГАРНА..."

Коли жінка гарна, тоді важко опертись їй спокусі, бо має багато звеличників. Зате легко їй стати багатою, коли згодиться піти за першим голосом симпатії. Ця фільма, теж не з нових, основана мабуть на одній із французьких пєс, що розбирають стару проблему: чесности та щирого кохання. Текст удатно складений, добрі актори. Для тих, що вчаться французької мови, добра нагода почути виразну французьку вимову.

Спортові висліди.

Львів. Гасмонея-АЗС 1:1 (1:0, 0:0, 0:1).

Кошиці. Криницьке Гак. Т-во-Кошиці 5:0 і 4:0.

Міжнародні гаківкові змагання **Берлін-Прага** покінчилися нерішеним вислідом 3:3.

Цікавіші висліди копаного мяча за кордоном: **Відень-Париж 5:1, Славія (Прага)-Гакоаг (Відень) 4:0**

Літературний куток.

Англійський письменник Lytton Strachey (Стрейкі), що помер у Льондоні був найбільшим сучасним біографом. Крім численних критичних нарисів став він відомий на чужині головно завдяки двом великим життєписам „Королева Вікторія" і „Єлисавета та Ессекс"; цими творами покористувалися для своїх пєс два визначні сучасні драматурги француз Лєнорман і німець Брукнер. Сам Стрейкі мав нерв драматурга і компонував свої студії, наче пєси, виводячи залюбки сцени великих конфліктів. Сам фаховий фільольоґ відкидав увесь фільольоґічний матеріял і займався тільки психольоґічною сторінкою історичних подій і характерів. Його книжки, дарма, що обємисті та наукові, мали не менший успіх як біографії Андре Моруа та Еміля Людвіґа.

Цими днями театри у великих культурних центрах нагадали публиці 200-літні роковини уродин Бомарше, автора „Фіґара". Каріера Бомарше нагадує сензаційну повість. Був він сином годинникаря, займав ріжні дивні „посади". Був писарчуком у кухні на версальськім дворі, помічником батька, гарфістом, учителем музики княженят, кандидатом на посередника торг. живим товаром (муринами) в Еспанії і навіть стояв під замітом душегубства. Бомарше став славним завдяки переробці Ґетого „Кляві́ґо", що надав цьому творові драматичну форму. За свої замітки про „близьку революцію" його засудили, а одночасно публична опінія була на його боці.

Бомарше здобув величезне майно всякими торговельними підприємствами як доставець чужих держав, власник друкарень і млинів. Коли він написав „Фіґара" сам король був проти цієї вистави, бо пєса осмішувала монархію та шляхту. Бомарше почував себе настільки сильним, що заявив: „Коли нема іншої перепони до вистави моєї пєси як заборона короля, то її гратимуть. Він виставив її на 6 літ перед руїною Бастилі. Засуджений за революції на смерть, утік до Льондону. Залишив дві безсмертні пєси „Весілля Фіґара" та „Севільського цирульника" і видав збірні твори Вольтера. Вмираючи сказав: „Моє життя було боротьбою, я шалів, веселився і був щасливий!"

Дописи.

БУЧАЧ. (Вдатна вистава гімн. учнів). Дня 6. ц. м. старанням учнів гімназії відбулася в салі тоїж гімназії вистава „Мартин Боруля". Вистава пройшла несподівано добре. Можна тільки закинути дещо дівчатам, які гейби переповідали вивчену лекцію. На спеціяльну похвалу заслуговує музика, яка під диригентурою учня VII. кл. Яцука грала в часі перерв. Одно є „але", та це відноситься до громадянства, яке не вважало своїм обовязком подивитись, як грають його діти. Навіть ті, що ледви кілька літ тому вийшли з цеї гемназії, не явились на виставі, хоч це грали їх молодші товариші. Дивно.

М. О.

—o—

СПОРТ.

Загальні збори Спортового Т-ва „Україна у Львові.

В неділю 24. ц. м. відбулися звичайні річні загальні збори Спорт. Т-ва „Україна". Збори відкрив голова Т-ва дир. Лазорко, витаючи присутніх. Його також вибрали предсідником. Відтак слідували звіти поодиноких членів Виділу.

Секретар Т-ва п. Бирчак коротко схарактеризував 1931 рік у Товаристві, який мав менше ясних сторін, як рік попередній. Причина — це загальна економічна кріза і брак домівки.

П. Чучман, як провідник секції копаного мяча, находить I. дружину в невідрадному положенні, головно через відхід 4-ох найкращих змаґунів (Кобзяр, Петрів, Ґрещук і Лисик). Минулий рік був незвичайно слабий. Досі сильна дружина найшлася у змаганнях за мистецтво на передостанньому місці, на що вплинув головно непостійний склад дружини. Перша дружина розіграла 33 змагань, з чого тільки 9 виграла, 11 ремісувала, а 13 програла з некорисним відношенням воріт 69:96. Мистцем добутих воріт є Ґоцький I., а одиноким, що не пропустив ні одних змагань, це капітан дружини, Воробець. Усіх активних змаґунів (3-ох дружин) 62.

Дружина гаківки (звіт п. Радловського) може похвалитися входом до найвищої в гаківці кляси А. В цьому сезоні розіграла щойно 7 змагань, з чого 2 виграла, в тім одні з Погонею. Досі всіх активних змаґунів у цій секції є 15.

Секція легко-атлетична поза тренінгом і кількома виступами, як весняний біг, л.-атл. змагання і змагання у відбиванці, не проявляла через брак енергійного провідника живішої участи.

Звіт господаря п. Верхоли вказує, що майно Т-ва виносить тепер 2.927.40 зол. Скарбник, проф. Ластовецький, виказує 691.02 зол. дефіциту.

На внесення провірної комісії, яка найшла всі рахунки в порядку, збори ухвалили уступаючому Виділові абсолюторію.

У склад комісії-матки ввійшли: проф. Ковалисько, інж. Шепарович, Воробець і Конашевич.

По дискусії над звітами приступлено до вибору нового Виділу: голова: дир. Лазорко Михайло, члени Виділу: Евген Чучман, Орест Радловський, інж. Лев Шепарович, дир. Нагірний Евстахій, Бирчак Евген, Терлецький Гриць, Лісевич Луць і Мирослав Дуткевич. Заступники: Володимир Назар, Омелян Верхола і Степан Конашевич. Провірна Комісія: дир. Ярослав Колтунюк, дир. Олександер Костик і Микола Бонковський.

По внесеннях і запитах предсідник зборів дир. Лазорко подякував присутнім за участь і замкнув збори. Присутніх було 51 осіб.

—o—

На санування Т-ва „Просвіта".

XIV. виказ підписаних позичок для санування Т-ва „Просвіта".

Львів: Балицька Неоніля 10, Кривокульський Володимир 10. **Львів-повіт:** Баса Лавро з Гаїв к. Львова 5, Брездень Кость в Підбірцях 25, Вовк Олекса в Гаях 5, Волоський Григорій в Дмитровичах 5, Дмитрак Іван, Дмитрак Лука, Кріль Теодор усі з Гаїв по 5, Крохмальний Михайло з Чижикова 10, Михелько Василь з Гаїв 5. **Збараж:** Лизун Петро в Розношинцях 5, о. Сеньківський Дмитро в Красносільцях 5, Телевак Іван також 5, Музика Іван також 5, Зварич Теодор також 5, Фарановська Северина 10, Лисогір Семен в Красносілцях 2. **Бібрка:** д-р Блавацький Дмитро 50, Мартинюк Рудольф в Суходолі 50. **Жидачів:** Гец Остап в Цуцилівцях 5, Дахній Петро 5, Козак Теодор з Пчан 5, Лаврів Василь в Маневцях 5, Маркевич Микола в Ременці Лісній 5. **Борщів:** о. Деревянка Іван в Скалі н. Збр. 15. **Рава Руська:** Канцір Іван в Гребенному 50. **Рогатин:** Коханівна А. Васючин 20. **Чортків:** Лисак Василь в Шманьківцях 3. **Турка:** Малиновський Степан 20. **Теребовля:** Взаїмна Поміч укр. учит. 30. **Галич:** Яцожинський Денис з Побережа 5. **Станиславів:** Фединський Олександер 5, Голембйовський Іван 3, Хобзей Мирон 5, Пастунчак Михайло 5, Гречаник Петро 10, Кебузінський Василь 5, Дрогомірецька Ірена 5, Ільба Василь 10, Максимець Роман 2.50. **Долина:** Павлик Іван з Якубова 5. **Калуш:** Брикайло Михайло в Кадобній 5, Лесів Олекса в Підмихайлю 5. **Комарно:** Чорній Олекса в Підзвіринці 25, Чорнієва Марія також 25. **Самбір:** Курчак Володимир 10. **Перемишляни:** Свистун Іван в Осталовичах 7. **Дрогобич:** Михаць Ілля 5, Байрак Микола 5. **Перемишль:** о. Зубрицький Олександер 20, о. Кормош Омелян 30, д-р Хробак Микола 25, о. Гук Михайло з Іскaня 20, Данилевич Марія 5, Загайкевич Богдан 5, Лельо Володимир 25. **Козова:** Несторович Іван з Козівки 10. **Ряшів:** о. Камінський Іван зі Заліся 5, Кишакевич Адольф 25, Боданський Павло 15, Крутовський Василь 2.50. **Тисьмениця:** о. Вергановський Бр. Вільшаниця 5, д-р Белей Теодор 50, інж. Брилинський Евген з Милованя 50, о. Кабаровський Петро 20. **Городенка:** Тарантюк Йосиф 3. **Белз:** о. Ґела Іларіон 20. **Ярослав:** Жукова Васа в Павловій 10. **Новий Санч:** Іванина Кость в Жмигороді 20. **Зі західних земель:** Кутинський Олександер в Голомбках 30, Либацький Евген в Уїзді 12. — Разом 945. — Разом з усіми попередніми **34.019.30 зол.**

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 25. I. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 3·00 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 1·10 зол., конвець 4·80 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр.

Вівторок, 26. I., год. 8. веч. „Вовки в ночі"

Театр Ріжнородностей.

Вівторок, 26. I., год. 8. веч. „Роксі".

Кіна.

АПОЛЬО „Улани, улани"!
КАСІНО: „Коли жінка гарна" (Ліді Дамста).
КОПЕРНИК: „Тайна секретарки".
ЛЕВ: „Вогонь".
МАРУСЕНЬКА: „Тайна секретарки".
МІРАЖ: „Скарамуш", „Найпрадніша парада"
ОАЗА: „Смолоскип".
ПАН: „Не гріши, жінко!"
ПАЛЯС: „Конгрес танцює".
ПАСАЖ: „Кровавий напад на фарму" (Вільг. Дяглен) і звуковий додаток.
ПРОМІНЬ: „Княжна джезбенду".
СОНЦЕ: „Пригоди бриґадіра Жерарда"
СТИЛЕВЕ: „Знакома із спального вагону" (Марлєна Дітріх).
УТІХА: „Льокомотива" (з Льон Чанеєм) та „Кровавий порахунок".
ХИМЕРА: „Ранґо" та звуковий додаток.

Програма радіо.

Четвер, 28. січня 1932.

Лайпціґ (259,3) 19.30 Танки. **Моравська Острава** (263,4) 22.20 Концерт. **Брно** (341,7) 20.15 Концерт. **Льондон** (355,9) 22.00 Оперова музика. **Гельсінґфорс** (368,1) 18.15 Концерт. **Гамбурґ** (372,2) 19.30 „Нові кордони Німеччини". **Букарешт** (394,2) 20.20 Концерт. **Сотенс** (403,8) 17.45 Концерт. **Берлін** (418) 21.45 Перегляд преси. **Рим** (441,2) 17.45 Концерт. **Лянґенберґ** (472,4) 20.00 Концерт. **Прага** (486,6) 21.30 Концерт. **Мілано** (501,7) 16.55 Танкова музика. **Відень** (517,2) 15.55 „Корабель у небезпеці". **Рига** (525,4) 19.05 Оперетнова музика. **Мінхен** (532,9) 17.05 Новочасний танок. **Будапешт** (550,5) 19.30 Опера. **Осльо** (1083) 20.30 Хлопячий хор. **Калюндборґ** (1153,8) 22.30 Танкова музика. **Кеніґсвустерґгавзен** (1634,9) 18.00 „Праюдина — рибаком і ловцем". **Париж** (1724,1) 20.00 „Письменник і подорожі".

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 27. січня 1932.

Львів (280,7) 11.45 Перегляд краєвої преси. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Грам. кружок. 13.10 Про погоду дня. 15.00 Грам. кружок. 15.25 Листування для дітвори. 15.45 Грошева біржа. 15.50 Грам. кружок. 16.20 „Сибірський польський леґіон". 16.40 Грам. кружок. 16.55 Навчання англійської мови. 17.10 Виклад. 17.35 Танкова музика. 18.50 Всячина. 19.10 Розмова з блакитними. 19.30 Спортові новини. 19.35 Грам. кружок. 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 Фейлетон. 20.15 **Колядки хору під кермою Прокоповича з Волоської церкви.** 20.45 Література. 21.00 Музично-літературний кутик. 22.40 Листування. 23.00 Танкова музика.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.